Praktische gids en instrumenten

FRA
EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

euaa
EUROPEAN UNION AGENCY FOR ASYLUM

Praktisch instrument voor voogden

Tijdelijke bescherming voor niet-begeleide kinderen die Oekraïne ontvluchten

November 2022

Praktisch instrument voor voogden

Tijdelijke bescherming voor niet-begeleide kinderen die Oekraïne ontvluchten

November 2022

Manuscript voltooid in november 2022

Het Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA) of personen die namens het EUAA optreden, zijn niet aansprakelijk voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de informatie in deze publicatie .

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2022

PDF ISBN 978-92-9403-171-6 doi: 10.2847/945080 BZ-07-22-960-NL-N

© Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA), Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) 2022

Foto voorblad, Valeriy_G, © iStock, 2022

Overname met bronvermelding toegestaan. Voor gebruik of overname van foto's of andere materialen die niet onder het auteursrecht van het EUAA vallen, moet u rechtstreeks toestemming vragen aan de houders van het desbetreffende auteursrecht.

Inhoud

Lijst van afkortingen **4**

Reeks van praktische instrumenten **5**

Instrument voor tijdelijke bescherming **6**

1. Wat is tijdelijke bescherming? **7**

2. Wie zijn de kinderen die de Oekraïne ontvluchten? **9**

3. Wat moet u als voogd weten over tijdelijke bescherming? **11**

3.1. Wat zijn de rechten van een kind dat tijdelijke bescherming geniet? 11

3.1.1. Voor alle kinderen 11

3.1.2. Niet-begeleide kinderen 13

3.1.3. Kinderen begeleid door voogden die formeel zijn aangesteld door Oekraïense autoriteiten 15

3.2. Hoe werkt de tijdelijke bescherming? 17

3.3. Hoe verhoudt tijdelijke bescherming zich tot andere procedures? 19

4. Wat moet u als voogd doen? **23**

Bijlagen **28**

Aanvullende bronnen 28

4.1. Stroomdiagram van de rol van de voogd bij tijdelijke bescherming 30

Lijst van afkortingen

Term	Definitie
EU	Europese Unie
EU+-landen	Lidstaten van de Europese Unie en geassocieerde landen
EUAA	Asielagentschap van de Europese Unie
FRA	Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten
Lidstaten	Lidstaten van de Europese Unie
RTB	Richtlijn tijdelijke bescherming - Richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen
Uitvoeringsbesluit van de Raad	Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad van 4 maart 2022 tot vaststelling van het bestaan van een massale toestroom van ontheemden uit Oekraïne in de zin van artikel 5 van Richtlijn 2001/55/EG, en tot invoering van tijdelijke bescherming naar aanleiding daarvan
UNHCR	Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen
VRK	Verdrag inzake de rechten van het kind

Reeks van praktische instrumenten

Het Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA) en het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) hebben samengewerkt aan een reeks van praktische instrumenten voor voogden van niet-begeleide kinderen die internationale bescherming nodig hebben. Het doel is voogden te ondersteunen bij hun dagelijkse taken en verantwoordelijkheden tijdens de asielprocedure, waaronder de Dublinprocedure en de tijdelijke bescherming. De reeks behandelt daarom de volgende thema's:

- tijdelijke bescherming,
- inleiding tot internationale bescherming,
- reguliere asielprocedure,
- speciale asielprocedures, zoals de Dublinprocedure of grensprocedures.

Met deze praktische instrumenten zullen voogden kinderen beter kunnen informeren en bijstaan tijdens de procedure, zodat zij de relevantie van de procedurestappen beter begrijpen. De kinderen zullen beter in staat zijn daadwerkelijk deel te nemen en weloverwogen beslissingen te nemen.

Goed functionerende voogdijstelsels zijn van essentieel belang om het belang en de rechten van het kind te bevorderen. Voogden hebben tot taak ervoor te zorgen dat er tijdens de specifieke procedure, en totdat er een duurzame oplossing is gevonden, rekening wordt gehouden met de juridische, sociale, medische en psychologische behoeften van het kind.

Het EUAA en het FRA hebben, ter voorbereiding van de praktische instrumenten, het Europees netwerk van voogdijinstellingen geraadpleegd via een snel behoeftenonderzoek om de doelstellingen en de thema's van de praktische instrumenten te bepalen.

De reeks omvat verschillende brochures, stroomschema's en posters en kan worden aangepast aan de nationale context waarin voogden en kinderen samenwerken. Daarom zijn er bewerkbare tekstvakken opgenomen.

Gelet op de doelgroep van deze reeks, zijn de instrumenten gebaseerd op het handboek van het FRA en de Europese Commissie over voogdij ([1]). Zij zijn ook consistent met de opleidingsmodules van het FRA voor voogden ([2]).

([1]) FRA en Europese Commissie, *Voogdij over kinderen die van ouderlijke zorg verstoken zijn - Handboek voor de versterking van voogdijstelsels om te voorzien in de specifieke behoeften van minderjarige slachtoffers van mensenhandel*, 30 juni 2014

([2]) De website FRA e-learning: https://e-learning.fra.europa.eu/

Instrument voor tijdelijke bescherming

Dit instrument behandelt het thema tijdelijke bescherming. Het is het eerste uit de reeks instrumenten voor voogden. Het is bedoeld als hulpmiddel voor voogden die door een EU-lidstaat worden aangesteld om ontheemde kinderen uit Oekraïne te ondersteunen bij de registratie voor tijdelijke bescherming en het uitoefenen van hun rechten.

Het instrument heeft vier onderdelen:

1. Wat is tijdelijke bescherming?

Een algemeen overzicht van de bescherming en de rechten uiteengezet in de richtlijn tijdelijke bescherming.

2. Wie zijn de kinderen die de Oekraïne ontvluchten?

Dit hoofdstuk beschrijft de meest voorkomende situaties van kinderen die vanuit Oekraïne in de EU aankomen.

3. Wat moet u als voogd weten over tijdelijke bescherming?

Dit hoofdstuk gaat over de rechten van kinderen die tijdelijke bescherming genieten, de registratie voor tijdelijke bescherming of elke andere juridische status voor kinderen die kan worden overwogen.

4. Wat moet u als voogd doen?

Dit hoofdstuk geeft aan welke gevolgen tijdelijke bescherming kan hebben voor uw dagelijkse taken en hoe waarborgen in dit verband moeten worden toegepast.

U vindt verder twee bijlagen:

a) **Aanvullende bronnen** met links naar meer informatie over tijdelijke bescherming.
b) Een **stroomschema** met een weergave van de belangrijkste taken van uw rol bij de verschillende stappen van tijdelijke bescherming.

Tot slot heeft het instrument twee soorten aanvullende functies:

- **Blauwe tekstvakken**: dit zijn bewerkbare tekstvakken waarin u informatie kunt invullen die specifiek voor uw land geldt.
- **Testvakken met tips**: hier vindt u nuttige praktijken of adviezen voor uw dagelijks werk.

1. Wat is tijdelijke bescherming?

Tijdelijke bescherming is een buitengewone maatregel om, in geval van massale toestroom van ontheemden uit derde landen die niet naar hun land van oorsprong kunnen terugkeren, aan deze personen onmiddellijke en tijdelijke bescherming te bieden. De rechtsgrondslag is Richtlijn 2001/55/EG van de Raad (richtlijn tijdelijke bescherming, RTB) ([3]). Deze is in 2001 vastgesteld naar aanleiding van de conflicten in het voormalige Joegoslavië, maar pas voor het eerst geactiveerd in maart 2022 na de Russische militaire invasie van Oekraïne.

In de RTB wordt een reeks rechten uiteengezet voor personen die tijdelijke bescherming genieten ([4]):

- een verblijfstitel voor de volledige duur van de bescherming (één tot drie jaar);
- passende informatie over de tijdelijke bescherming;
- toegang tot de arbeidsmarkt, met inachtneming van de beroepsregels, het nationale arbeidsmarktbeleid en algemene arbeidsvoorwaarden;
- toegang tot fatsoenlijke accommodatie of huisvesting;
- toegang tot sociale bijstand of levensonderhoud, indien nodig;
- toegang tot medische zorg;
- toegang tot onderwijs voor kinderen;
- activiteiten zoals volwassenenonderwijs, beroepsopleiding en praktische werkervaring;
- mogelijkheden tot gezinshereniging in bepaalde omstandigheden;
- waarborgen voor toegang tot de asielprocedure;
- toegang tot bankdiensten, zoals het openen van een basisbankrekening;
- zich verplaatsen naar een andere lidstaat van de EU voordat er een verblijfstitel is afgegeven;
- zich vrij verplaatsen binnen de lidstaten van de EU (anders dan de lidstaat van verblijf) gedurende 90 dagen binnen een periode van 180 dagen nadat het gastland een verblijfstitel heeft afgegeven.

De RTB werd geactiveerd om personen die uit Oekraïne ontvluchten, in staat te stellen tijdelijke bescherming aan te vragen en onmiddellijke toegang te krijgen tot bescherming in de EU. Bij Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad van 4 maart 2022 zijn de volgende categorieën ontheemden vastgesteld (artikel 2, lid 1):

([3]) Richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen, (20.7.2001, PB L 2125).

([4]) Zie de website van de Europese Commissie over tijdelijke bescherming: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en

- Oekraïense onderdanen en hun gezinsleden;
- staatlozen en onderdanen van andere derde landen dan Oekraïne die internationale bescherming of gelijkwaardige nationale bescherming genoten, en hun gezinsleden.

De lidstaten passen daarnaast tijdelijke bescherming of passende bescherming uit hoofde van hun eigen nationaal recht toe op staatlozen en onderdanen van andere derde landen dan Oekraïne met een geldige permanente verblijfsvergunning, in Oekraïne afgegeven vóór 24 februari 2022, die niet in staat zijn in veilige en duurzame omstandigheden naar hun land of regio van oorsprong terug te keren.

De lidstaten kunnen de tijdelijke bescherming tot andere categorieën uitbreiden. Er kunnen daarom nog andere ontheemden uit Oekraïne zijn op wie de tijdelijke bescherming mogelijk van toepassing is in uw land ([5]).

Aanvullende categorieën begunstigden in uw land

Controleer of uw nationale wetgeving aanvullende groepen personen kent die in aanmerking komen voor tijdelijke bescherming. Voor meer informatie kunt u de volgende bronnen raadplegen:

- De EUAA-platformpagina Who is Who voor tijdelijke bescherming
- De webpagina EU-solidariteit met Oekraïne
- Het FRA-overzicht van de nationale wetgeving ter uitvoering van de richtlijn tijdelijke bescherming in bepaalde lidstaten.

Personen die tijdelijke bescherming genieten, hebben bovendien het recht een verzoek om internationale bescherming (asielaanvraag) in te dienen of de erkenning van staatloosheid aan te vragen indien er een vaststellingsprocedure voor staatloosheid bestaat.

Tip

Bezoek de webpagina van de Europese Commissie met informatie voor mensen die op de vlucht zijn voor de oorlog in Oekraïne. De pagina is beschikbaar in het Engels, Oekraïens en Russisch en biedt uitgebreide informatie over rechten en de contactgegevens van de relevante autoriteiten in alle lidstaten.

([5]) Artikel 7, lid 1, RTB.

2. Wie zijn de kinderen die de Oekraïne ontvluchten?

Veel ontheemden uit Oekraïne zijn kinderen, meestal begeleid door één ouder, gezinsleden of verwante volwassenen, of verzorgers of voogden van Oekraïense instellingen. Sommige van deze kinderen kunnen als niet-begeleid worden beschouwd, andere als begeleid.

Niet-begeleide kinderen, onder wie alleenstaande kinderen

In het kader van de tijdelijke bescherming worden uit Oekraïne arriverende kinderen als **niet-begeleide** kinderen beschouwd wanneer zij op het grondgebied van de EU aankomen zonder begeleiding van een volwassene die krachtens de wet of het gewoonterecht voor hen verantwoordelijk is, zolang zij niet daadwerkelijk onder de hoede van een dergelijke volwassene staan; hetzelfde geldt voor kinderen die na aankomst op het grondgebied van de lidstaat zonder begeleiding worden achtergelaten ([6]).

Onder de niet-begeleide kinderen kunnen **alleenstaande** kinderen zijn, kinderen vergezeld door familieleden of bekende (niet-verwante) volwassenen. In sommige gevallen hebben ouders andere volwassenen toestemming gegeven ([7]) om met het kind te reizen en/of het kind tijdelijk onder hun hoede te nemen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een Oekraïense moeder die met haar eigen kinderen en die van een ander gezin reist. Sommige van deze kinderen arriveren zonder ouders of verantwoordelijke volwassenen. U kunt dan als hun voogd worden aangesteld.

Ontheemde kinderen uit Oekraïne die onder het uitvoeringsbesluit van de Raad ([8]) vallen, hebben onmiddellijk bij hun aankomst in de EU recht op bescherming, zorg en toegang tot alle grondrechten. Voor een daadwerkelijke toegang tot alle rechten en waarborgen is het noodzakelijk dat de aanwezigheid van het kind zo snel mogelijk bij de autoriteiten bekend is. Kinderen die niet onder het uitvoeringsbesluit van de Raad vallen, kunnen onder andere beschermingsregelingen op nationaal of regionaal niveau vallen; het belang van het kind en de beginselen van non-refoulement dienen dan in dat kader te worden beoordeeld.

Het is van belang bij elk individueel geval te bepalen of de begeleidende volwassene alleen geschikt zou zijn om de dagelijkse zorg op zich te nemen of ook ouderlijke verantwoordelijkheid, waardoor het kind niet als niet-begeleid kind zou worden beschouwd.

Wanneer kinderen aankomen met volwassenen die geen documenten kunnen overleggen waaruit hun tijdelijke voogdij blijkt, kunnen de bevoegde autoriteiten van uw land besluiten dat het in het belang van het kind is om de begeleidende volwassene aan te wijzen als voogd

([6]) Artikel 2, punt f), RTB.
([7]) Raad van Notarissen van de Europese Unie, *Tools for Cross-Border Notarial Practice – cross-check Ukrainian children*.
([8]) Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad van 4 maart 2022 tot vaststelling van het bestaan van een massale toestroom van ontheemden uit Oekraïne in de zin van artikel 5 van Richtlijn 2001/55/EG, en tot invoering van tijdelijke bescherming naar aanleiding daarvan, (4.3.2022, PB L 71).

voor het kind, zoals gedefinieerd in de RTB. Een andere mogelijkheid is dat de begeleidende volwassene wordt beschouwd als verantwoordelijk voor de dagelijkse zorg; er kan dan een lokale voogd worden aangesteld om het kind en/of de begeleidende volwassene bij te staan bij nationale procedures en de toegang tot nationale diensten.

Beoordeling van de geschiktheid van de begeleidende volwassene die geen voogdijbeslissing van Oekraïne heeft, om voogd te worden

Controleer in uw nationale wetgeving wie de verantwoordelijke autoriteit is voor het beoordelen van de bekwaamheid en de geschiktheid van de begeleidende volwassene om als voogd van het kind op te treden of te worden aangesteld en wat de procedure inhoudt.

Kinderen begeleid door een door de bevoegde Oekraïense autoriteiten aangestelde voogd

In het geval van Oekraïne zijn er twee andere categorieën van kinderen begeleid door een door de bevoegde Oekraïense autoriteiten aangestelde voogd. Deze kinderen zijn, juridisch gezien, begeleide kinderen, maar hebben ook aanvullende bescherming en ondersteuning vanuit het nationale kinderbeschermingssysteem nodig.

Deze twee categorieën zijn ([9]):

- kinderen die in Oekraïense instellingen woonden en die vaak in groepen in de EU aankomen en worden begeleid door een voogd die door de bevoegde Oekraïense autoriteiten is aangesteld;
- kinderen die in de EU aankomen en worden begeleid door een voogd die door de bevoegde Oekraïense autoriteiten is aangesteld.

Afhankelijk van de individuele situatie van het kind en van de in Oekraïne aangestelde voogd, kunnen de ondersteuning en het toezicht door de kinderbeschermingsdiensten van het gastland nodig zijn als aanvulling op de voogdij door de voogd. Deze ondersteuning zou het volgende kunnen omvatten:

- de kinderen aanmelden bij het kinderbeschermingssysteem en hun situatie monitoren;
- de regeling omtrent hun plaatsing en zorg evalueren;
- helpen bij praktische aspecten van de toegang tot onderwijs, gezondheidszorg, enz., zoals hulp bij het begrijpen en invullen van administratieve formulieren;
- zorgen voor toegang tot klachtenmechanismen voor de kinderen en hun in Oekraïne aangestelde voogden;
- nagaan of zij een lokale ‘ondersteunende’ voogd of een wettelijk vertegenwoordiger nodig hebben voor bepaalde procedures.

([9]) Europese Commissie, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care*, 2022.

3. Wat moet u als voogd weten over tijdelijke bescherming?

Het is van belang dat u als voogd weet:

- of een kind tijdelijke bescherming nodig heeft;
- wat de rechten van kinderen in het algemeen zijn en welke bijkomende rechten niet-begeleide en alleenstaande kinderen hebben;
- hoe de registratie van een kind voor tijdelijke bescherming in het gastland verloopt;
- welke andere, mogelijk relevante legale mogelijkheden beschikbaar zijn voor kinderen, zoals internationale bescherming, bescherming van slachtoffers van mensenhandel, bescherming op grond van leeftijd, speciale bescherming in geval van huiselijk geweld, enzovoort;
- hoe men toegang krijgt tot rechtsbijstand om te bepalen welk traject het meest geschikt is voor het regulariseren van het verblijf van het kind.

3.1. Wat zijn de rechten van een kind dat tijdelijke bescherming geniet?

3.1.1. Voor alle kinderen

Alle kinderen, met inbegrip van de kinderen die Oekraïne ontvluchten, hebben aanspraak op alle rechten die zijn vastgelegd in het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind (VRK) ([10]). De RTB legt de lidstaten bijzondere verplichtingen op om kinderen te beschermen; de Europese Commissie heeft aanbevelingen gedaan over de wijze waarop zij daaraan kunnen voldoen ([11]).

In de RTB wordt eraan herinnerd dat bij alle beslissingen met betrekking tot kinderen **het belang van het kind voorop moet staan**, in overeenstemming met het VRK ([12]) en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie ([13]).

Alle personen die met kinderen werken, moeten de individuele omstandigheden van de kinderen en hun behoeften **beoordelen**.

De kinderen moeten **informatie krijgen** over de procedures in een taal die zij begrijpen.

([10]) Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, Verdrag inzake de rechten van het kind, 20 november 1989, Verenigde Naties, Verdragenreeks, vol. 1577.
([11]) Mededeling van de Commissie over operationele richtsnoeren voor de uitvoering van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad tot vaststelling van het bestaan van een massale toestroom van ontheemden uit Oekraïne in de zin van artikel 5 van Richtlijn 2001/55/EG, en tot invoering van tijdelijke bescherming naar aanleiding daarvan (21.3.2022, PB C 126 I).
([12]) Zoals vastgelegd in artikel 3, lid 1,VRK.
([13]) Artikel 24 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, 26 oktober 2012, 2012/C 326/02.

Bij beslissingen over een kind moet de **mening** van het kind worden gehoord en in aanmerking worden genomen, overeenkomstig zijn leeftijd en rijpheid.

Een **geïntegreerde respons op het gebied van kinderbescherming** zorgt ervoor dat kinderen centraal staan en dat de autoriteiten met elkaar afstemmen in de verschillende procedures waaraan kinderen deelnemen.

Ontheemde kinderen uit Oekraïne hebben onmiddellijk recht op toegang tot **onderwijs** onder dezelfde omstandigheden als de onderdanen van de lidstaat en EU-burgers. In de praktijk betekent dit dat zij toegang zouden moeten kunnen krijgen tot het nationale onderwijsstelsel zodra het materieel mogelijk is en duidelijk is dat de kinderen aan de voorwaarden voor tijdelijke bescherming voldoen en de aangeboden cursussen en activiteiten onder adequate omstandigheden kunnen volgen. Dit geldt:

- ook als de procedure voor de afgifte van een verblijfsvergunning nog loopt;
- voor niet-begeleide kinderen, ook als de procedures voor de aanwijzing van een voogd/vertegenwoordiger en voor de vaststelling van het soort zorg nog lopen of wanneer het kind in een voorlopig onderkomen is.

Waar een wettelijk recht op voor- en vroegschoolse **educatie** en opvang bestaat of waar deelname daaraan verplicht is, dienen kinderen die tijdelijke bescherming genieten onder dezelfde omstandigheden als de onderdanen toegang daartoe te krijgen.

Er moet rekening worden gehouden met documenten waaruit het in Oekraïne behaalde onderwijsniveau blijkt (bv. afstuderen van middelbare school, niveau A1 in Engels, Oekraïense onlineplatforms).

De Europese Commissie beveelt aan dat er wordt voorzien in **steunmaatregelen** voor kinderen, zoals voorbereidende lessen, om ervoor te zorgen dat zij gemakkelijker toegang hebben tot en kunnen deelnemen aan het onderwijs ([14]). Deze steunmaatregelen kunnen zijn: het ondersteunen van het verwerven van kennis van de taal van het gastland (in het reguliere onderwijs of via voorbereidende lessen voor een snelle overgang naar het reguliere onderwijs), het beoordelen van de competentieniveaus van leerlingen, het verstrekken van begeleiding aan leerlingen en ouders over het gastland, psychologische ondersteuning, en het ondersteunen van leerkrachten en andere professionals.

Kinderen moeten **toegang hebben tot gezondheidszorg**, met inbegrip van preventieve zorg en geestelijke gezondheidszorg, en psychosociale ondersteuning. Kinderen die in uw land aankomen, kunnen te kampen hebben met lichamelijke of geestelijke gezondheidsproblemen of psychische problemen door de gevolgen van het conflict en dus bijzondere zorg nodig hebben. Reguliere en gespecialiseerde gezondheidszorg moeten aan deze kinderen worden gewaarborgd onder dezelfde omstandigheden als de kinderen uit eigen land.

([14]) Europese Commissie, directoraat-generaal Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur, Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: considerations, key principles and practices for the school year 2022-2023, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2022.

De autoriteiten dienen kinderen, **rekening houdend met hun leeftijd, informatie te verstrekken** over de situatie, hun rechten en de beschikbare procedures en diensten. De autoriteiten dienen ervoor te zorgen dat alle professionals die met kinderen werken – met inbegrip van grenspersoneel – **passend zijn opgeleid** en dat er zo nodig **deskundigen op het gebied van kinderbescherming** worden ingeschakeld ([15]).

3.1.2. Niet-begeleide kinderen

Niet-begeleide kinderen hebben, naast de bovengenoemde rechten, ook specifieke behoeften op het gebied van kinderbescherming. Zij hebben daarom recht op aanvullende rechten en waarborgen. De tijdelijke bescherming biedt volledige bescherming en snelle toegang tot de volgende rechten voor niet-begeleide kinderen.

Vertegenwoordiging

De aanwijzing van een voogd/vertegenwoordiger dient zo spoedig mogelijk plaats te vinden. Dit kan gebeuren door een tijdelijke voogd aan te stellen in afwachting van de benoeming van de vaste voogd, of door een organisatie aan te wijzen die belast is met de zorg voor en het welzijn van kinderen, of door iedere andere vorm van passende vertegenwoordiging. De Europese Commissie ([16]) is van mening dat een 'passende vertegenwoordiging' noodzakelijkerwijs vereist dat deze is afgestemd op de specifieke behoeften van kinderen en dat in het bijzonder wordt gekeken naar en gehandeld wordt in het belang van het kind.

Voogden of vertegenwoordigers moeten beschikken over de nodige deskundigheid op het gebied van kinderopvang om ervoor te zorgen dat het belang van het kind wordt gewaarborgd. De vertegenwoordiging kan alleen worden toegekend aan personen die geen strafblad hebben met betrekking tot misdrijven in verband met kinderen ('screening') ([17]).

Onder de niet-begeleide kinderen die uit Oekraïne aankomen, zijn er ook kinderen die reizen met en onder de hoede staan van familieleden of vrienden van het gezin, maar zonder formele aanwijzing als voogd. De kinderbeschermingsinstanties dienen op de hoogte te worden gebracht van deze kinderen, zodat zij kunnen beoordelen welke ondersteuning nodig is. Dit kan inhouden dat de begeleidende volwassene als wettelijke voogd wordt aangewezen en dat er een lokale 'ondersteunende' voogd wordt aangesteld om deze te helpen zijn of haar taken uit te voeren. Een ander alternatief zou kunnen zijn een wettelijke voogd uit het gastland aan te stellen en de zorg toe te kennen aan de begeleidende volwassene. Bij de beslissing over de oplossing dient het belang van het kind voorop te staan

([15]) Operationele richtsnoeren voor de uitvoering van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad tot vaststelling van het bestaan van een massale toestroom van ontheemden uit Oekraïne in de zin van artikel 5 van Richtlijn 2001/55/EG, en tot invoering van tijdelijke bescherming naar aanleiding daarvan (2022/C 126 I/01).

([16]) Europese Commissie, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care*, 2022.

([17]) Gebaseerd op artikel 10 van Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, en ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad (17.12.2011, L 335/1).

Opsporing van gezinsleden en gezinshereniging

De autoriteiten moeten zo snel mogelijk starten met de procedures voor de opsporing en de identificatie van de gezinsleden van het kind die mogelijk elders verblijven. Indien er gezinsleden zijn geïdentificeerd, leid dan de procedures voor de hereniging van het kind met de gezinsleden zo snel mogelijk in, als dit in het belang van het kind is.

Gezinsleden worden in artikel 15 RTB gedefinieerd als:

- gezin van het kind: ouders van het kind en broers en zussen of, indien de kinderen met een eigen gezin zijn, hun echtgenoot/partner en kinderen;
- naaste verwanten: naaste familieleden die met het gezin samenwoonden ten tijde van de gebeurtenissen die tot de massale toestroom hebben geleid, en die op dat tijdstip volledig of grotendeels afhankelijk waren van de begunstigde.

Niet-begeleide kinderen met gezinsleden in een andere lidstaat die ook tijdelijke bescherming genieten, moeten met die gezinsleden worden herenigd (overeenkomstig de artikelen 15 en 26 van de RTB). Daarbij wordt de mening van het kind in aanmerking genomen, in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit, evenals het belang van het kind.

Daarnaast kunnen niet-begeleide kinderen die uit Oekraïne aankomen en gezinsleden hebben in een andere lidstaat onder een andere wettelijke regeling, ook met hen worden herenigd overeenkomstig andere instrumenten van het EU-recht (bv. Richtlijn 2003/86/EG (18), Richtlijn 2004/38/EG ([19]), Verordening (EU) nr.604/2013 ([20]) indien van toepassing, of op basis van het nationale recht ([21]).

Adequate plaatsing

De RTB ([22]) bepaalt dat de autoriteiten niet-begeleide kinderen moeten plaatsen:

a) bij meerderjarige verwanten;

b) in een pleeggezin;

([18]) Richtlijn 2003/86/EG van de Raad van 22 september 2003 inzake het recht op gezinshereniging (3.10.2003, PB L 251).

([19]) Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG (Voor de EER relevante tekst), (30.4.2004, PB L 158)

([20]) Verordening (EU) nr. 604/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat door een onderdaan van een derde land of een staatloze bij een van de lidstaten wordt ingediend (herschikking) (29.6.2013, PB L 180 31).

([21]) Mededeling van de Commissie over operationele richtsnoeren voor de uitvoering van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad tot vaststelling van het bestaan van een massale toestroom van ontheemden uit Oekraïne in de zin van artikel 5 van Richtlijn 2011/55/EG, en tot invoering van tijdelijke bescherming naar aanleiding daarvan (2022/C126 I/01), 21.3.2022

([22]) Overeenkomstig artikel 16, lid 2, van Richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen, (20.7.2001, PB L 2125).

c) in opvangcentra met speciale voorzieningen voor kinderen of in een andere accommodatie met passende voorzieningen voor kinderen;

d) of bij de persoon die het kind tijdens de vlucht onder zijn hoede had.

Broers en zussen en gezinsleden moeten zo veel mogelijk bij elkaar worden gehouden. Daarbij wordt het belang van het kind en zijn mening in aanmerking genomen, rekening houdend met de leeftijd en maturiteit van het kind.

Indien beschikbaar, moet voorrang worden gegeven aan alternatieven voor geïnstitutionaliseerde zorg – zoals pleeggezinnen of gemeenschapszorg, semi-zelfstandig wonen voor tieners ouder dan 16 jaar.

Pleeggezinnen en gemeenschappen/organisaties die krachtens het nationale recht belast zijn met de zorg voor niet-begeleide kinderen die tijdelijke bescherming genieten, moeten ook gezins- en ondersteuningstoelagen ontvangen voor de kinderen die zij onder hun hoede nemen, zoals bepaald in het nationale recht van het gastland.

3.1.3. Kinderen begeleid door voogden die formeel zijn aangesteld door Oekraïense autoriteiten

Kinderen die in een Oekraïense instelling woonden, komen doorgaans in relatief grote groepen in Europa aan. Zij worden vaak begeleid door voogden en/of maatschappelijk werkers en/of leerkrachten verbonden aan dezelfde Oekraïense instelling waarin zij woonden. Sommige kinderen kunnen een lichamelijke en/of geestelijke handicap hebben en bijzondere zorg nodig hebben.

De autoriteiten moeten werken aan geschikte, op de gemeenschap gebaseerde en alternatieve zorgoplossingen voor deze groepen kinderen. Zo kunnen kleinere groepen van 5-6 kinderen door diverse professionals worden bijgestaan en in de onmiddellijke nabijheid van de andere groepen worden ondergebracht, zodat zij met elkaar in contact kunnen blijven. Alternatieve zorgoplossingen moeten zorgen voor een goed evenwicht tussen de noodzaak om de banden tussen de leden van de groep te behouden en het verlenen van hoogwaardige zorg in overeenstemming met het de-institutionaliseringproces, het beginsel van het belang van het kind en het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap ([23]).

Een ander geval met enige gelijkenissen is dat van kinderen die aankomen met vrienden of familieleden die door de bevoegde Oekraïense instanties formeel als voogd zijn aangesteld voordat zij Oekraïne verlieten. In Oekraïne aangestelde voogden, die zelf ook ontheemden zijn, kunnen op twee punten zorg nodig hebben.

([23]) Europese Commissie, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care*, 2022. Algemene vergadering van de VN, Convention on the Rights of Persons with Disabilities: resolution / adopted by the General Assembly, 24 januari 2007, A/RES/61/106.

De erkenning en verificatie van Oekraïense voogdij-aanstellingen

Oekraïne en alle lidstaten zijn alle verdragsluitende staten die partij zijn bij het Verdrag van 's-Gravenhage van 1996 inzake ouderlijke verantwoordelijkheid en bescherming van kinderen ([24]). Overeenkomstig 23, lid 1, van dit verdrag wordt de benoeming van een voogd automatisch erkend in de lidstaten zonder de noodzaak van een formele procedure, indien dit in het belang van het kind is. De echtheid van de voogdijdocumenten kan ook voor individuele gevallen worden geverifieerd met de steun van de centrale autoriteiten die zijn aangewezen in het kader van het Verdrag van 's-Gravenhave van 1996 en de Oekraïense consulaten. In alle gevallen moet bij het delen van informatie over het kind rekening worden houden met kwesties inzake persoonsgegevens en veiligheidsoverwegingen in de individuele situatie.

De centrale autoriteiten kunnen helpen bij het verkrijgen van bewijsmateriaal en opheldering van de Oekraïense autoriteiten over de situatie van niet-begeleide kinderen (lokaliseren van en contact opnemen met ouders in Oekraïne, opsporing van gezinsleden, verstrekken van documenten, enz.). Daarnaast kunnen de, krachtens Verordening (EU) 2019/1111 van de Raad ([25]), aangewezen centrale autoriteiten bijstand verlenen in situaties waarin om informatie wordt verzocht of justitiële samenwerking tussen de lidstaten nodig is. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een kind dat in een lidstaat is geplaatst, broers en zussen in een andere lidstaat heeft en er informatie nodig is of wanneer er een overdracht van het kind wordt overwogen.

Tip

- U vindt de contactgegevens van de centrale autoriteit in uw land op het volgende adres: https://www.hcch.net/en/states/authorities
- Het Europees justitieel netwerk verstrekt in een factsheet nadere informatie over Europese en internationale instrumenten die van belang zijn voor kinderen die Oekraïne ontvluchten: https://e-justice.europa.eu/38593/EN/children_from_ukraine___civil_judicial_cooperation
- De Raad van Notarissen van de Europese Unie heeft een formulier opgesteld waarmee ouders hun wensen over de reis van hun kind uit Oekraïne en de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid kenbaar kunnen maken: https://enn-rne.eu/crossCheckUkrainianChildren

([24]) Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht, Verdrag inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen, 19 oktober 1996.

([25]) Verordening (EU) 2019/1111 van de Raad of 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale kinderontvoering (herschikking).

Ondersteuning van voogden aangesteld door Oekraïense autoriteiten bij het navigeren door het nationale stelsel

Zoals hierboven vermeld, kunnen voogden uit Oekraïne niet-begeleide en alleenstaande kinderen ondersteunen die zij onder hun hoede hadden in een instelling of pleeggezin voordat zij Oekraïne verlieten. Sommige volwassenen die kinderen begeleiden, zijn voogd voor de kinderen geworden door de ontheemding en ook formeel als zodanig aangewezen.

Omdat deze voogden zelf ontheemd zijn, kunnen zij aanvullende en uitzonderlijke ondersteuning nodig hebben voor het volgen van de procedures en het bereiken van het vereiste niveau van sociaaleconomische autonomie, vooral wanneer zij ook belast zijn met de dagelijkse zorg voor het kind/de kinderen. Bovendien zijn sommigen geen professionele voogd en zij hebben weinig ervaring met en kwalificaties voor voogdijtaken. In dit verband is het erg belangrijk manieren te vinden om deze voogden bij hun voogdijtaken te ondersteunen.

Sommige landen hebben nieuwe vormen van ondersteuning ontwikkeld voor voogden die in Oekraïne zijn aangesteld of als extra ondersteuning van de kinderen onder hun zorg. Hierna volgen enkele voorbeelden ([26]):

- diverse Italiaanse jeugdrechtbanken hebben af en toe lokale *protutori* (ondersteunende voogden) aangesteld voor de voogd of verzorger uit Oekraïne;
- Nederland heeft de nationale voogdijinstelling Nidos belast met tijdelijke/aanvullende voogdij voor kinderen met een in Oekraïne aangestelde voogd, om deze voogden te ondersteunen bij het vervullen van hun taken;
- België overweegt een ‘lichte’ voogdij mogelijk te maken, een regeling waarbij de lokale voogd de Oekraïense voogd ondersteunt (de lokale voogd krijgt dus een lichter takenpakket dan volledige voogdij en kan zo meer kinderen helpen).

Tip

Het Europees netwerk van voogdijinstellingen biedt een verzameling van goede praktijken aan voor Oekraïense voogden in heel de Europese Unie ([27]).

3.2. Hoe werkt de tijdelijke bescherming?

Kinderen hebben onmiddellijk bij aankomst in uw land recht op bescherming, volledige zorg en toegang tot alle grondrechten. Dit is met name van belang wanneer de registratie voor

([26]) Europese Commissie, *Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care*, 2022.
([27]) Europees netwerk van voogdijinstellingen, *Spotlight on practices regarding guardianship for unaccompanied and separated children arriving in the EU from Ukraine*, voor het laatst bijgewerkt op: 21 juli 2022.

tijdelijke bescherming van een kind door de ouder/voogd/vertegenwoordiger moet gebeuren, maar de voogd/vertegenwoordiger nog niet is aangesteld/erkend.

De registratie van de niet-begeleide en alleenstaande kinderen beperkt zich niet tot de registratie voor tijdelijke bescherming, maar omvat ook de registratie aan de grens bij binnenkomst van het gastland en bij de kinderbeschermingsinstanties in het gastland.

Niet alle kinderbeschermingsinstanties houden een register bij van de kinderen die onder hun bescherming vallen. Een tijdige doorverwijzing naar de kinderbeschermingsdiensten is daarom noodzakelijk om de bescherming van het kind, het toezicht op de situatie van de kinderen en zelfs de procedures voor de aanstelling van een voogd van start te doen gaan.

De registratie bij de kinderbeschermingsdiensten staat los van de registratie voor tijdelijke bescherming. De tijdelijke bescherming houdt voor kinderen een specifieke reeks rechten en een snelle toegang tot diensten in. Het is dus van essentieel belang dat kinderen zo snel mogelijk voor tijdelijke bescherming worden geregistreerd.

Registratie voor tijdelijke bescherming

De autoriteiten moeten de persoonsgegevens van het kind registeren:

- naam;
- nationaliteit of staatloosheid;
- geboortedatum en -plaats;
- burgerlijke staat;
- familiebanden;
- een foto, vingerafdrukken en handtekening kunnen eveneens vereist zijn.

In het geval van een alleenstaand kind, dienen de gegevens ook informatie te omvatten over de volwassene die het kind begeleidt.

In het geval van een niet-begeleid kind, moeten de autoriteiten zo snel mogelijk een voogd/vertegenwoordiger aanwijzen. Dit zou kunnen gebeuren door een tijdelijke voogd aan te stellen in afwachting van de benoeming van de vaste voogd of de vertegenwoordiging toe te kennen aan een organisatie die verantwoordelijk is voor de zorg voor en het welzijn van kinderen of door een andere passende vertegenwoordiging.

Wanneer het noodzakelijk is om gegevens over het geregistreerde kind met andere lidstaten uit te wisselen (bv. in het kader van een gezinshereniging), kan dit gebeuren via DubliNet, een elektronisch netwerk voor het doorgeven van informatie tussen nationale instanties opgericht bij Verordening (EU) nr. 604/2013 ([28]).

Na de registratie voor tijdelijke bescherming, kunnen de autoriteiten bevestigen dat het kind tijdelijke bescherming geniet en zullen zij voor de duur van de bescherming een verblijfstitel afgeven, met een geldigheidsduur van één jaar die kan worden verlengd.

([28]) Europese Commissie, 'Transmission of asylum applications between member states - DubliNet now operational', Brussel, IP/03/1271, 19 september 2003.

Registratie voor tijdelijke bescherming in uw land

Raadpleeg uw nationale wetgeving om meer te weten over de registratie voor tijdelijke bescherming in uw land. Nuttige informatie is te vinden op het EUAA-platform 'Who is Who': https://whoiswho.euaa.europa.eu/Pages/Temporary-protection.aspx

3.3. Hoe verhoudt tijdelijke bescherming zich tot andere procedures?

Maatregelen tegen mensenhandel en voorkomen dat kinderen vermist raken

Kinderen en niet-begeleide minderjarigen lopen een bijzonder hoog risico het slachtoffer te worden van mensenhandel.

De overgrote meerderheid van de personen die Oekraïne ontvluchten, zijn vrouwen en kinderen ([29]). Ambtenaren en professionals, onder wie u als voogd, moeten bij alle stappen een op gender en kinderrechten gebaseerde aanpak volgen.

Kinderen dienen opspoorbaar te zijn, vanaf het moment dat zij Oekraïne verlaten tot het moment van aankomst in hun land van bestemming. Uw taak als voogd is ervoor te zorgen dat kinderen worden geregistreerd in het land waar zij na aankomst wonen of verblijven. Niet-begeleide kinderen dienen bij de kinderbeschermingsinstanties in het land van bestemming te worden aangemeld, zodat de procedures voor plaatsing onder zorg en voogdij zo snel mogelijk van start kunnen gaan.

Wanneer er wordt samengewerkt met internationale organisaties en maatschappelijke organisaties met deskundigheid op het gebied van kinderbescherming, zullen de kinderen gemakkelijker toegang krijgen tot de juiste diensten en ondersteuning.

Niet-begeleide kinderen en kinderen die zijn geëvacueerd uit instellingen, lopen ook groot gevaar om door mensenhandelaars te worden uitgebuit. Eveneens belangrijk is dat er bijzondere aandacht wordt besteed aan de grotere risico's van mensenhandel voor kinderen met een handicap of met andere bijzondere behoeften ([30]).

([29]) Eurostat, 'Ukrainians granted temporary protection in July', 9 juli 2022.
([30]) European Commission, A Common Anti-Trafficking Plan to address the risks of trafficking in human beings and support potential victims among those fleeing the war in Ukraine – Under the lead of the EU Anti-trafficking Coordinator, 2022.

Volgens het gemeenschappelijke actieplan van de Europese Commissie ter bestrijding van mensenhandel ([31]) dienen maatregelen ter bestrijding van mensenhandel het volgende te omvatten:

- controles en een grondige screening van alle volwassenen die met de kinderen werken, in het bijzonder pleeggezinnen, in het belang van het kind;
- bewustmakingssessies met de kinderen, volgens hun maturiteit en inzichtsniveau;
- opleiding voor ambtenaren die in contact komen met potentiële slachtoffers;
- 24/7-hulplijnen.

Wees als voogd bewust van de risico's, zowel offline, bijvoorbeeld in verband met aanbiedingen van particuliere accommodatie, als online, onder meer op sociale media en internet. Wanneer een kind het slachtoffer is geworden van mensenhandel, zijn de bepalingen van de EU-richtlijn bestrijding mensenhandel van toepassing ([32]).

Wanneer u ontheemde, niet-begeleide kinderen vertegenwoordigt, is het van belang dat u onderzoekt welke beschermingsmaatregelen er zijn om te voorkomen dat het kind vermist raakt.

Tip

Als een kind vermist raakt, waarschuw dan onmiddellijk de rechtshandhavingsinstanties, verstrek informatie over het kind en licht het meldpunt voor vermiste kinderen 116 000 in (actief in 31 Europese landen, waaronder alle lidstaten). U kunt ook landspecifieke informatie vinden op de webpagina 'Missing Children Ukraine' van Missing Children Europe: https://missingchildreneurope.eu/ukraine/

In het geval van verdwijning van een kind moet u als voogd de rechtshandhavingsinstanties op de hoogte brengen. Daarnaast kunnen de nationale autoriteiten de verdwijning invoeren in de relevante internationale en nationale databanken, waaronder het Schengeninformatiesysteem (SIS) dat is ingesteld bij Verordening (EU) 2018/1862 ([33]), de kennisgevingen van Interpol en de databank van Europol.

Wanneer het waarschijnlijk is dat het vermiste kind de grens is gepasseerd, dienen de rechtshandhavingsfunctionarissen een signalering in SIS in te voeren ([34]). SIS biedt

([31]) European Commission, A Common Anti-Trafficking Plan to address the risks of trafficking in human beings and support potential victims among those fleeing the war in Ukraine – Under the lead of the EU Anti-trafficking Coordinator, 2022.

([32]) Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2011 inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad (PB L 101 van 15.4.2011, blz. 1).

([33]) Verordening (EU) 2018/1862 van het Europees Parlement en de Raad van 28 november 2018 betreffende de instelling, de werking en het gebruik van het Schengeninformatiesysteem (SIS) op het gebied van politiële en justitiële samenwerking in strafzaken, tot wijziging en intrekking van Besluit 2007/533/JBZ van de Raad en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1986/2006 van het Europees Parlement en de Raad en Besluit 2010/261/EU van de Commissie (7.12.2018, PB L 312).

([34]) Artikel 32, SIS-verordening.

functionarissen de mogelijkheid naast ‘reactieve’ signaleringen van kinderen die vermist zijn geraakt, ook ‘preventieve’ signaleringen in te voeren voor andere situaties, zoals:

- kinderen die gevaar lopen te worden ontvoerd door een ouder, familielid of voogd;
- kinderen die gevaar lopen illegaal naar het buitenland te worden gevoerd of die moeten worden verhinderd te reizen voor hun eigen bescherming ter voorkoming dat ze het slachtoffer worden van mensenhandel of verplicht worden actief aan vijandelijkheden deel te nemen.

Internationale bescherming

Kinderen die tijdelijke bescherming genieten of kinderen die niet onder de RTB vallen, hebben te allen tijde het recht om internationale bescherming aan te vragen.

De voogd heeft tot taak te zorgen voor rechtsbijstand en hoogwaardige juridische ondersteuning om het kind te helpen en te ondersteunen wanneer hij beslist welk legaal traject het belang van het kind dient. Afhankelijk van de individuele omstandigheden kan het aanvragen van asiel soms in het belang van het kind zijn. In dat geval ondersteunt de voogd het kind bij het indienen van een verzoek om internationale bescherming. De tijdelijke bescherming kan worden opgeschort zolang het kind de status en de rechten heeft van een persoon die om internationale bescherming verzoekt. Als het verzoek om internationale bescherming na onderzoek wordt afgewezen en de huidige tijdelijke bescherming in de EU nog van kracht is, krijgt het kind opnieuw de status van tijdelijke bescherming. Zorg dat u op de hoogte bent van de praktijk in uw land om te beslissen of het raadzaam is internationale bescherming aan te vragen voor een kind dat al de status van tijdelijke bescherming heeft.

Nationale bescherming voor kinderen

Sommige landen hebben andere trajecten voor nationale bescherming vastgesteld op basis van hun nationale wetgeving. Wanneer u werkt met niet-begeleide kinderen, moet u op de hoogte zijn van alle mogelijke legale trajecten om te kunnen beoordelen welk traject het meest gunstig is voor het kind en zo nodig advies in te winnen. Een niet-begeleid kind komt bijvoorbeeld niet in aanmerking voor tijdelijke bescherming of voldoet mogelijk niet aan de criteria voor de vluchtelingenstatus, maar kan wel in aanmerking komen voor bescherming op humanitaire gronden of een verblijfsvergunning krijgen wegens minderjarigheid of om te studeren. Sommige landen erkennen een verblijfsvergunning voor programma’s voor sociale integratie voor jonge volwassenen die onder de zorg van kinderbeschermingsdiensten staan en bij het bereiken van meerderjarigheid de omzetting van het document verkrijgen in een verblijfsvergunning om te studeren of te werken.

Alternatieve legale trajecten in uw land

Ga na welke alternatieve legale trajecten uw nationale wetgeving biedt voor kinderen.

4. Wat moet u als voogd doen?

Voor een doeltreffende dienstverlening en goede vertegenwoordiging is het van cruciaal belang dat u als voogd een positieve/vertrouwensrelatie met het kind opbouwt. Ook is het belangrijk dat alle andere professionals die met het kind werken, een positieve relatie met het kind en het gezin aangaan (tenzij er gronden zijn om aan te nemen dat contact met het gezin niet in het belang van het kind is).

Hiertoe is het noodzakelijk om de opvattingen, de sterke punten, de behoeften en de aspiraties van een kind te begrijpen en te respecteren. Vanuit deze vertrouwensrelatie zullen u en andere autoriteiten beter in staat zijn beslissingen te nemen die het belang van het kind dienen.

Wanneer het kind verantwoordelijkheid mag voelen door betrokken te worden bij de besluitvorming, zal het meer achter de uitkomst staan.

Tip

U kunt uw vaardigheden als voogd verbeteren om het kind beter te ondersteunen en samen te werken met andere kinderbeschermingsprofessionals. Het FRA en de Europese Commissie hebben een gedetailleerd praktisch handboek opgesteld over de taken van voogden van niet-begeleide kinderen, beschikbaar in alle talen van de EU: https://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care

Een onlinecursus die het FRA ontwikkeld heeft, in coördinatie met het Europees netwerk van voogdijinstellingen, is eind 2022 online beschikbaar op het platform FRA e-learning: https://e-learning.fra.europa.eu/

In het kader van de RTB moet u speciaal voor niet-begeleide kinderen het volgende overwegen.

De belangen van het kind beschermen door deel te nemen aan de beoordeling en ervoor te zorgen dat het kind voldoende toegang heeft tot de procedures.

Als voogd bent u in de positie om te starten met en aan te dringen op een beoordeling, met bevoegde autoriteiten, van de specifieke situatie van het kind dat u vertegenwoordigt. Bij deze beoordeling moet ook aandacht zijn voor het risico dat het kind vermist raakt in de dagen nadat het kind onder uw hoede is geplaatst. Als voogd moet u op de hoogte zijn van en weten hoe u moet omgaan met kinderen die te maken hebben gehad met huiselijk geweld of misbruik, met inbegrip van seksueel misbruik. Voogden moeten ook betrokken worden bij de individuele zorgplannen, die regelmatig worden aangepast aan de veranderende behoeften van het kind.

Bij de beoordeling moeten ook alle **mogelijke legale trajecten** voor het kind worden overwogen en onderzocht, zoals tijdelijke bescherming, internationale bescherming, erkenning van staatloosheid of elke andere beschikbare nationale bescherming (bv. verblijfsvergunning op basis van minderjarigheid, verblijfsvergunning in het kader van nationale bescherming, zoals op humanitaire gronden voor studie of om gezondheidsredenen, speciale bescherming voor slachtoffers van huiselijk geweld). Afhankelijk van het land, kan dit gebeuren door de voogd, kinderbeschermingsinstanties of een andere professional met hulp van de voogd.

Als voogd helpt u bij het vinden en toepassen van een **duurzame oplossing**. Misschien moet u de terugkeer en re-integratie van het kind in Oekraïne overwegen zodra het veilig is. Als er wordt gekeken naar de individuele omstandigheden en belangen, is terugkeer naar Oekraïne misschien niet mogelijk en/of moeten er andere duurzame oplossingen worden overwogen. Bijvoorbeeld: de integratie van het kind in het land van aankomst, indien het kind internationale bescherming of een andere juridische verblijfsstatus heeft aangevraagd en gekregen; of hervestiging in een derde land ([35]). De eerbiediging van het beginsel van non-refoulement moet altijd worden gewaarborgd. Kinderen moeten passende informatie krijgen en in de gelegenheid worden gesteld om hun mening te uiten en te worden gehoord.

Optreden als wettelijke vertegenwoordiger, het kind bijstaan in gerechtelijke procedures en zorgen voor toegang tot rechtsbijstand en juridisch advies

➔ **Registratie.** Als voogd steunt u het kind bij het registreren voor tijdelijke bescherming of bij andere passende procedures. Afhankelijk van de omstandigheden, kan het soms voor het kind beter zijn om internationale bescherming aan te vragen. Ook moet er zorgvuldig worden gekeken naar de behoefte om met gezinsleden herenigd te worden. De voogd moet het kind ook in die procedure ondersteunen.

➔ **Gedurende de tijdelijke bescherming** en andere gerechtelijke procedures, begeleidt u het kind als voogd naar administratieve afspraken en mogelijke verhoren en ondervragingen. U ondersteunt het kind tijdens de kennisgeving van de beslissingen, zoals over eventuele herplaatsingen en/of overbrengingen naar een ander land of andere duurzame oplossingen.

U hebt mogelijk rechtsbijstand of juridisch advies nodig om de situatie goed te begrijpen en het kind bij te staan voor het verkrijgen van tijdelijke bescherming en het inleiden van een eventuele beroepsprocedure, indien nodig.

Over het algemeen wordt van u verwacht dat u optreedt als pleitbezorger voor het kind en dat u de rechten van het kind behartigt ten aanzien van de verschillende overheidsinstanties en dienstverleners en in specifieke procedures.

([35]) Europese Commissie, Actieplan niet-begeleide minderjarigen (2010-2014), COM(2010)213 definitief, Brussel, 6 mei 2010, blz. 12.

De participatie van het kind vergemakkelijken door het kind te informeren en naar zijn mening luisteren en ervoor zorgen dat de andere actoren passend belang hechten aan de mening van het kind

Om zich een mening te kunnen vormen en actief aan de procedure deel te kunnen nemen, moeten kinderen **naar behoren worden geïnformeerd**. Als voogd draagt u de verantwoordelijkheid om het kind te informeren over zijn rechten, de beschikbare diensten en de verschillende procedures, waaronder de specifieke stappen en de mogelijke uitkomst van de procedures.

Het kind krijgt mogelijk geen passende informatie, heeft de informatie wellicht verkeerd begrepen of is deze misschien vergeten. Als voogd hebt u de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat het kind passende kindvriendelijke informatie ontvangt in een taal die het kind begrijpt.

Tip

De brochure van het EUAA die kinderen informeert over hun rechten in het kader van de richtlijn tijdelijke bescherming, kan nuttig zijn.

De brochure is beschikbaar in verschillende talen, waaronder het Oekraïens: https://euaa.europa.eu/publications/what-you-need-know-about-temporary-protection-children

De RTB (artikel 16, lid 2) voorziet in het **recht van het kind om te worden gehoord** in het kader van de toewijzing van een plaatsing. Dit recht geldt voor alle beslissingen die het kind aangaan, ook in verband met dienstverlening en administratieve en gerechtelijke procedures. Kinderen hebben uiteenlopende behoeften wanneer het gaat om hun mening te laten horen en gehoord te worden. Sommige kinderen zijn verlegen, andere hebben een auditieve of spraakstoornis, weer andere hebben een tolk nodig. Sommige kinderen kunnen ervaring hebben met het vormen en uiten van hun mening, andere hebben hier wellicht meer moeite mee. De voogd moet ervoor zorgen dat het kind niet al te hoge verwachtingen koestert, omdat de besluiten van de autoriteiten niet altijd overeenstemmen met de wensen van het kind.

In het geval van niet-begeleide kinderen die Oekraïne ontvluchten, moeten ambtenaren en dienstverleners ervoor zorgen dat de kinderen toegang hebben tot een tolk en dat de tolkdiensten voldoen aan kwaliteitsnormen. Tolken mogen zich niet mengen in de inhoud en de kern van de communicatie. Zij moeten neutraal zijn en voorkomen dat het kind wordt geïntimideerd. Het geslacht van een tolk kan relevant zijn voor een kind. Er moet dan ook om de voorkeur van het kind worden gevraagd, vooral wanneer het een slachtoffer van geweldpleging of exploitatie betreft of wanneer de communicatie betrekking heeft op andere

gevoelige kwesties. Online/virtueel tolken via de telefoon kan nuttig zijn in gevallen waarin een snelle toegang en een anonieme dienstverlening nodig zijn en waar geen tolkdiensten voor Oekraïens of andere gesproken talen ter plaatse beschikbaar zijn.

Zorg dragen voor de veiligheid en het welzijn van het kind

Een belangrijke taak is de bijzondere behoeften van het kind vast te stellen en hierin te voorzien, onder meer door het kind tot de diensten te brengen die het nodig heeft, zoals hierna uiteengezet.

➔ **Accommodatie.** De RTB (artikel 16) bepaalt dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat niet-begeleide kinderen een onderkomen krijgen en vermeldt de plaatsing bij meerderjarige verwanten, in een pleeggezin, in opvangcentra, of bij de persoon die het kind tijdens de vlucht onder zijn hoede had. Als voogd moet u ervoor zorgen dat de accommodatie van het kind passende voorzieningen heeft en dat de mening van het kind over de plaatsing in aanmerking wordt genomen, zoals aangegeven in artikel 16, lid 2. De voogd houdt toezicht op het verblijf van het kind bij de verwanten of verzorger, om ervoor te zorgen dat het kind het goed maakt. Als het kind komt met een groep van kinderen, zoals sportteams of groepen van een Oekraïense instelling, is het raadzaam dat de kinderen nauw contact kunnen onderhouden met de andere leden van de groep en dat daarbij wordt vermeden dat het kind naar een ander onderkomen moet gaan.

➔ **Toegang tot onderwijs.** De RTB (artikel 14, lid 1) biedt personen onder de 18 jaar toegang tot onderwijs onder dezelfde omstandigheden als onderdanen van het gastland. Als voogd zorgt u ervoor dat de minderjarige toegang heeft tot kwaliteitsonderwijs en bij een school wordt ingeschreven. Het is misschien nodig dat u de minderjarige bij eventuele administratieve eisen helpt, bijvoorbeeld door eerder behaalde graden of diploma's te laten erkennen of de toegang tot taallessen te vergemakkelijken.
➔ **Toegang tot medische of andere hulp.** De RTB (artikel 13, lid 4) verwijst naar niet-begeleide kinderen als personen die bijzondere behoeften kunnen hebben en daarom recht hebben op medische of andere hulp. Daarbij kan het gaan om psychologische steun voor kinderen die getuige zijn geweest van oorlogsmisdaden of hulpverlening aan kinderen die slachtoffer zijn geweest van verkrachting. Als voogd zorgt u ervoor dat het kind wordt doorverwezen en doeltreffende toegang heeft tot de hulpdiensten.

➔ **Gezinshereniging.** De voogd bevordert nauw contact met de ouders van het kind, tenzij er redenen zijn om aan te nemen dat dit niet in het belang van het kind is. Wanneer kinderen geen contact hebben met hun ouders of gezinsleden of niet weten waar zij zijn, start u als voogd de opsporing van gezinsleden of u moedigt de autoriteiten hiertoe aan. Nadat u hebt beoordeeld dat de opsporing van de gezinsleden en de gezinshereniging in het belang van het kind zijn, bevordert u de hereniging zodra de gezinsleden zijn gevonden.

De gezinsherenigingsprocedure in uw land

Raadpleeg de nationale wetgeving om na te gaan welke organisatie in uw land verantwoordelijk is voor de opsporing van gezinsleden en voor het verstrekken van informatie over de herenigingsprocedure.

Optreden als schakel tussen het kind en andere professionals.

Als voogd ziet u erop toe dat het kind alle nodige diensten ontvangt, zoals juridische diensten, sociale voorzieningen, gezondheidszorg en psychologische, materiële en educatieve ondersteuning. Daartoe moet u regelmatig contact houden met het kind en samenwerken met andere diensten, instanties, dienstverleners en andere personen. U bent een referentiepersoon voor het kind en de schakel tussen het kind en de professionals die het kind zorg en bijstand verlenen. In het geval van kinderen van Oekraïense instellingen, kan het bijvoorbeeld gaan om de coördinatie met de Oekraïense voogd of de volwassene die de groep kinderen naar de EU heeft begeleid.

De voogd moet waar nodig ook het contact en de communicatie tussen het kind met andere professionals vergemakkelijken. U zult ook het recht van het kind om te worden gehoord moeten eerbiedigen en verdedigen en de deelname van het kind aan alle beslissingen die het aangaat moeten vergemakkelijken.

Uw verantwoordelijkheid als voogd houdt ook in dat u de situatie van het kind en de ondersteuning van de andere betrokken professionals volgt, om ervoor te zorgen dat alle verleende diensten adequaat zijn en in het belang van het kind.

Bijlagen

Aanvullende bronnen

EUAA

Het EUAA-platform 'Who is Who' is een bron van informatie over de belangrijkste belanghebbenden en hun rol in asiel- en opvangstelsels. De informatie is toegespitst op nationale beleidsmaatregelen en wetgeving en hoe deze in de praktijk worden uitgevoerd. Het platform heeft ook een pagina gewijd aan tijdelijke bescherming: https://whoiswho.euaa.europa.eu/Pages/Temporary-protection.aspx

EASO, *Praktische gids van het EASO over het belang van het kind in asielprocedures*, 2019.

FRA

National legislation implementing the EU Temporary Protection Directive in selected EU Member States, oktober 2022, regelmatig bijgewerkt.

Kinderen zonder ouderlijke zorg die in een andere dan hun eigen EU-lidstaat worden aangetroffen – Een gids om minderjarige slachtoffers van mensenhandel beter te beschermen, 2019.

FRA en de Europese Commissie, *Voogdij over kinderen die van ouderlijke zorg verstoken zijn – Handboek voor de versterking van voogdijstelsels om te voorzien in de specifieke behoeften van minderjarige slachtoffers van mensenhandel*, (2014)

Europees netwerk van voogdijinstellingen

Ukraine information – Resources and information concerning Ukraine, voor het laatst bijgewerkt op 7 oktober 2022.

Europese Commissie

Unaccompanied and Separated Children fleeing from war in Ukraine – FAQs on Registration, Reception and Care, 2022

De webpagina EU-solidariteit met Oekraïne, met informatie voor personen die de oorlog in Oekraïne ontvluchten, vindt u hier: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/index_en.

- De webpagina bevat belangrijke informatie over de rechten bij het overschrijden van de grens met een lidstaat van de EU, de voorwaarden voor tijdelijke bescherming en

het indienen van een verzoek om internationale bescherming, evenals de reisrechten binnen de Europese Unie.

UNHCR

Data Portal on the Ukraine Refugee Situation

Informatie voor kinderen en jongeren die vanuit Oekraïne aankomen vindt u op de helppagina's van de veldkantoren van UNHCR, zoals Roemenië, Slowakije, Polen.

UNICEF

Guidance for protecting displaced and refugee children in and outside of Ukraine - How authorities and aid workers can help keep children displaced by the war in Ukraine safe from trafficking and other forms of exploitation and abuse, 10 maart 2022.

Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)

IOM, Platform for Counter-trafficking in humanitarian settings.

Maatschappelijke organisaties

Missing Children Europe, *Practical guidance on preventing and responding to trafficking and disappearances of children in migration*, 2019.

Proguard, *Durable solution: integration in the receiving country*.

4.1. Stroomdiagram van de rol van de voogd bij tijdelijke bescherming

Publications Office
of the European Union

FRA
EUROPEAN UNION AGENCY
FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

euaa
EUROPEAN UNION
AGENCY FOR ASYLUM